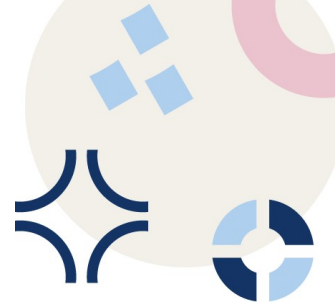

LAUSUNTO 7.2.2024

Keskuskauppakamari

**Lausunto eduskunnan talousvaliokunnalle kansalaisaloitteesta ”sähkön hinta kuriin”
(KAA 4/2023 vp)**

Keskuskauppakamari kiittää mahdollisuudesta lausua talousvaliokunnalle kansalaisaloitteesta koskien sähkön hintojen hillintää. Kansalaisaloitteessa esitetty huoli sähkön hinnasta kuluttajien ja yritysten näkökulmasta on ymmärrettävä erityisesti talven 2022–2023 sähkön hintojen nousun valossa. Aloitteessa esitetään lain säätämistä sähkön hintakatosta.

Kuten tunnettua, sähkön hintojen nousun taustalla on Venäjän hyökkäyssodan käynnistämä energiakriisi. Venäjä alkoi rajoittaa kaasun tuontia Eurooppaan jo syksyllä 2021, joka heikensi talvikauden kaasuvaroja ja nosti sähkön hintaa myös Suomessa jo ennen hyökkäyssodan alkua.

Nyt sähkön hinnat ovat Euroopassa ja Suomessa palanneet edullisemmalle tasolle. Taustalla on Euroopan tasolla onnistunut korvaavien kaasun toimitusketjujen turvaaminen ja kaasun kysynnän väheneminen, ja Suomen tasolla Olkiluoto 3:n käyttöönotto ja lisääntynyt tuulivoima. Pidemmällä aikavälillä Euroopan irtautuminen fossiilisista polttoaineista lisäämällä omaa puhtaan energian tuotantoa tukee sähkön hinnan suotuista kehitystä myös Suomessa ja Pohjoismaisella sähkömarkkinalla.

Keskuskauppakamari pitää lähtökohtaisesti tärkeänä, että sähkön hinnan muodostus toimii markkinaehtoisesti. Nouseva hinta perustuu kysynnän kasvuun ja tarjonnan niukkuuteen, ja ohjaa säästämään sähkön kulutusta. Sähkön hintakatto ei ratkaisisi perusongelmaa, eli sähkön riittävyyttä. Sähkön hinnan sääntely voisi johtaa tilanteeseen, jossa sähkön tuotanto ei riitä kattamaan kysyntää.

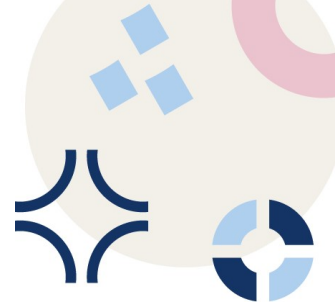
Sähkömarkkinan on myös luotava kannusteet energiainvestointeihin. Markkinoihin puuttuminen tai esimerkiksi windfall-verotus voisi heikentää investointivarmuutta, joka osaltaan pahentaa perusongelmaa eri sähkön riittävyyttä. Tarpeetonta markkinoihin puuttumista on vältettävä.

EU:n päivittynyt sähkömarkkinalainsäädäntö mahdollistaa sähkön hintakaton käyttöönoton poikkeusolosuhteissa. Mikäli hintakatto toteutettaisiin EU-lainsäädännön edellyttämällä tavalla siten, että valtio korvaa sähkön myyjille erotuksen, se ei välttämättä vähentäisi tarjontaa, mutta vähentäisi sähkön säästämisen kannusteita ja aiheuttaisi kustannuksia julkiselle taloudelle.

Työ- ja elinkeinoministeriön kansalaisaloitetta koskevassa kuulemisessa 16.11. antaman selvityksen mukaan hallitus valmistelee hintakatosta ”kassakaappilakia”, joka voitaisiin ottaa tarvittaessa käyttöön. Keskuskauppakamari katsoo, että hintakaton käyttöönoton suhteen pitäisi

**KESKUS-
KAUPPAKAMARI**

Aleksanterinkatu 17, PL 1000 | 00100 HELSINKI | +358 9 4242 6200
kauppakamari.fi

olla myös poikkeuksellisissa olosuhteissa pidättyväinen. Erittäin korkeiden sähkön hintojen vaikutusta kotitalouksille on parempi lievittää takautuvasti kohdennetuilla tuilla, joka ei vähentäisi kannusteita sähkön säästöön. Vastaisuuden varalle on hyvä arvioida talven 2022–2023 vuoksi käyttöön otettujen tukien kohdentumista ja kustannustehokkuutta.

Toimitusvarmuutta ei pidä vaarantaa

Keskuskauppakamari korostaa, että sähkön hintaan vaikuttavilla toimilla ei saa aiheuttaa haittaa sähkön toimitusvarmuudelle joko sähkön tarjontaa tai sähkön säästämisen kannusteita heikentämällä. Yritysten näkökulmasta sähkön toimitusvarmuuden merkitys on hetkellisiä hintapiikkejä suurempi.

Sähkön hintakaton suurin puute on, että se ei ratkaise perusongelmaa eli sähkön riittävyyttä. Hintakatto voi pahimmillaan vähentää tarjontaa korkean kysynnän aikana. Mikäli sähkön tarjonta ei jonain hetkenä riitä kattamaan kulutusta, puhutaan sähköpulaan johon vastataan toteuttamalla kiertäviä sähkökatkoja.

Talvella 2022–2023 valmistauduttiin myös mahdolliseen sähköpulaan. Joulukuussa 2022 toteutetussa kauppakamarikyselyssä jopa 85 prosenttia yrityksistä kertoi, että kiertävät sähkökatkot aiheuttaisivat yritykselle hieman tai merkittävää haittaa. Sähkökatko pysäyttäisi monien yritysten toiminnan kokonaan ja pahimmillaan aiheuttaa yrityksille mittavia kustannuksia ja vahinkoja. Keskimääräistä enemmän merkittäviä haittoja sähkökatkoista ennakoivat teollisuuden (52 prosenttia) ja kaupan (42 prosenttia) alan yritykset. Yrityksistä yli puolet ei ollut myöskään valmistautunut mitenkään kiertäviin sähkökatkoihin.

Yritysten mukaan sähkökatkot voivat aiheuttaa vahinkoja esimerkiksi laiterikojen, kiinteistöille tulevien vaurioiden tai kylmäketjun katkeamisen ja niistä syntyvien rahallisten menetysten myötä. Monissa yrityksissä eri toimialoilla toiminta pysähtyisi kokonaan, sillä laitteiden lisäksi esimerkiksi tilojen valaistus ja kassajärjestelmät vaativat sähköä. Toisaalta jotkin yritykset arvioivat voivansa jatkaa toimintaa lyhytaikaisessa sähkökatkossa varavirtalähteiden varassa. Kyselyyn vastasi yli 1600 yritystä.

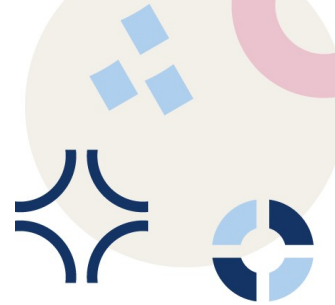
Kiertävät sähkökatkot ovat viimesijainen keino varmistaa sähkön riittävyys, kun kaikki muut keinot on käytetty. Sähkökatkoista aiheutuva haitta yrityksille ja yhteiskunnalle on ilmeinen ja siksi sähkön toimitusvarmuus on huomioitava sähkön hintaa koskevassa keskustelussa.

Sähkömarkkinoiden kehityksestä

Sähkön hinta Suomessa oli myös viime ja toissa vuonna yksi Euroopan edullisimpia. Varmin tapa pitää sähkön hinta kohtuullisena Suomessa on varmistaa, että olosuhteet puhtaan sähkön tuotannon investoinneille ovat suotuisat. Kattavat siirtoyhteydet Pohjoismaiden välillä ovat myös tarpeen. Keski-Euroopan irtautuminen fossiilisesta energiasta tukee myös Pohjoismaisen sähkömarkkinan toimivuutta.

**KESKUS-
KAUPPAKAMARI**

Aleksanterinkatu 17, PL 1000 | 00100 HELSINKI | +358 9 4242 6200
kauppakamari.fi

Keskuskauppakamari suhtautuu kuitenkin avoimesti työ- ja elinkeinoministeriössä käynnistyvään selvitykseen mahdollisesta kapasiteettimekanismista. Vaihtelevan, sääriippuvaisen sähköntuotannon lisääntyessä tarvitaan myös vakaata perusvoimaa, kulutusjoustoja ja säätövoimaa. Tämä lisäisi osaltaan sähkön hinnan ennustettavuutta ja tasoittaisi hintapiikkejä. Mahdollista kapasiteettimekanismia on arvioitava huolellisesti investointikannusteiden ja markkinavaikutusten näkökulmasta.

Kunnioittavasti,

Teppo Säkkinen
Johtava asiantuntija
Keskuskauppakamari

KESKUS-
KAUPPAKAMARI

Aleksanterinkatu 17, PL 1000 | 00100 HELSINKI | +358 9 4242 6200
kauppakamari.fi

